

„ВЪЗМОЖНА ЛИ Е ХАРМОНИЯ, КОГАТО СТАВА ДУМА ЗА ПАРИ?“

ПРОФ. ИНГРИД ШИКОВА

2 март 2018 г.

Битката за следващия седемгодишен бюджет на Европейския съюз започна. Въпреки, че официалното предложение на Европейската комисия за многогодишната финансова рамка 2021-2027г. ще бъде представено на 2 май т.г., лидерите на държавите-членки, Европейският парламент, Комитетът на регионите вече излизат със свои становища по предварителните предложения на Европейската комисия, изложени в документа от 14 февруари 2018г. „Нова, модерна многогодишна финансова рамка за Европейския съюз, който осъществява ефективно приоритетите си след 2020г.“

Добре е още в началото да бъде напомнено, че според алинея първа на член 311 от Договора за функциониране на Европейския съюз „ Съюзът си осигурява средствата, необходими за постигане на неговите цели и успешното изпълнение на неговите политики“. А това означава, че осъществяването на всеки нов приоритет би трябвало да бъде осигурено с достатъчно средства.

Едва ли някой ще отрече, че Европейският съюз е изправен пред нови предизвикателства и нови приоритети. Той трябва да направи повече в сфери като сигурност – вътрешна и външна, предотвратяване на нелегалната миграция, защита на границите и отбрана, справяне с

острия проблем на младежката безработица. Не трябва да се забравя и евентуалното разширяване със страни от Западните Балкани. Всичко това на практика означава Съюзът да бъде натоварен с допълнителни отговорности и съответно с допълнителни очаквания от гражданите за постигане на резултати в тези области. На фона на това, парадоксално звучи някои държави-членки да настояват за по-малък бюджет, с който да бъдат посрещнати тези предизвикателства, като се има предвид, че след напускането на Обединеното кралство бюджетът на ЕС ще олекне с около 10-12 млрд.евро годишно, а отговорностите ще нараснат. Според някои предварителни оценки, ангажирането на Европейския съюз с тези нови приоритети ще изисква увеличение на бюджета на годишна база с поне 15 млрд.евро.

По време на неформалния Европейски съвет на 23 февруари 2018г. беше проведена първоначална дискусия между европейските държавни и правителствени ръководители, която да изясни позициите и да потърси компромис. Въпреки, че от този неформален Съвет не се появи конкретна информация, според твърденията на председателя на Европейската комисия Жан Клод Юнкер „14-15 държави членки са заявили намеренията си да повишат своя принос към европейския бюджет.“ Интересно е кои са тези страни и

каква е тяхната мотивация. В подкрепа на по-голям европейски бюджет и съответно на по-високи вноски в бюджета се обявиха основно страните от Централна и Източна Европа. Испания също изрази готовност да подкрепи по-висок бюджет. Този ентузиазъм за по-висок бюджет и готовността за по-голям принос се дължат основно на желанието на тези държави да запазят функционирането на общата селскостопанска политика и на политиката за сближаване. Трябва да се отбележи, че в предварителния документ на Комисията се предлагат варианти за запазване на статуквото и за намаляване, но не и за увеличаване на средствата за тези политики. Германия също е склонна да увеличи своя принос и да подкрепи по-голям европейски бюджет, но Ангела Меркел заяви ясно, че въпреки това ще трябва да бъдат орязани „бюрократичните“ политики, имайки предвид общата селскостопанска политика.

Друга група държави предимно Австрия, Дания, Холандия, Швеция се обявиха категорично против увеличаването на бюджета. Холандският министър председател Марк Рюте поддържа тезата, че бюджетът не трябва да бъде увеличаван, дори трябва да бъде по-малък след напускането на Великобритания, а достатъчно средства за новите приоритети може да има, ако той бъде „модернизиран“. Как – все още не е ясно.

Голям защитник на по-високия бюджет е председателят на Комитета на регионите Карл Хайнц Ламберц. Той изпрати писмо до Доналд Туск, призовавайки за по-голям бюджет, отговарящ на по-големите амбиции и на посланието от срещата в Братислава през 2017г. за създаване на нов устрем за Европа. „Това не може да бъде направено без пари“ – твърди Ламберц. В писмото си до Туск, Ламберц казва, че „политиката на сближаване трябва да съставлява повече от една трета от следващия многогодишен бюджет на ЕС“.

Понастоящем европейският бюджет се основава на 1 на сто от brutния национален доход на държавите членки. Европейската комисия все още не посочва точна цифра за бъдещия бюджет. Според комисаря Йотингер, отговарящ за бюджета, тя трябва да е поне 1,1X на сто без да уточнява цифрата на стотните. Европейският парламент е много по-щедър – той предлага европейският бюджет да възлиза на 1, 3 на сто от brutния национален доход на държавите, членуващи в ЕС. Финландският министър председател, (Финландия може да бъде причислена към групата на държавите, които не поддържат увеличаването на бюджета) предложи компромисен вариант от 1,1 на сто. Проблемът е, че тези които не подкрепят увеличаването на бюджета са по-решителни от тези, които са за неговото

увеличаване. Подобна картина вече ни е позната от договарянето на настоящата финансова рамка, когато се оформиха два лагера: „приятели на ефективното харчене“ и „приятели на кохезионната политика.“

Въпреки оптимизма на председателя на Европейската комисия, че дискусиите са преминали в хармонична обстановка и като се има предвид, че това е първото обсъждане на бъдещия бюджет между европейските лидери и то в рамките на неформална среща, може да се направи изводът, че призивът да се приеме многогодишната финансова рамка преди изборите за Европейски парламент през май 2019г. едва ли ще се превърне в действителност. За съгласуване на финансовата рамка 2014-2020г. бяха необходими 29 месеца. Сега това трябва да се извърши за по-малко от 12 месеца. Дори и без Обединеното кралство на масата на преговорите, по всичко изглежда, че те трудно ще приключат в предложения от Комисията срок.

Друго спорно предложение на Европейската комисия е прилагането на условност при предоставянето на средствата от европейските фондове, която да се отнася до спазването на европейското законодателство и на принципите на правовата държава. Въпреки предварителните очаквания за бурни дискусии

по тази тема, почти всички европейски лидери подкрепиха това предложение. Дори Полша (за която негласно е предназначена тази условност) я подкрепя, но при условие, че бъдат изработени ясни и обективни критерии. Това е трудна задача, защото критериите лесно биха могли да бъдат оспорени и да останат само като добро пожелание за превръщането на структурните фондове в „морков“, а на системата за оценяване на правовата държава в нефункционираща „тояга“ (подобно на познатия ни механизъм за сътрудничество и проверка за България и Румъния).

На този етап разговорите между лидерите все още са твърде общи, но остава впечатлението, че все по-често се повтаря мантрата – „да направим повече с по-малко“ (doing more with less). Тези, които я повтарят, наистина ли вярват, че това е възможно? Разбира се, че има неизползвани възможности за по-ефективно оползотворяване на европейските средства в общата селскостопанска политика и в кохезионната политика, но това няма да даде необходимото решение за модернизиране на бюджета и за осигуряване на достатъчно средства за новите приоритети. Оряването от вече съществуващи политики и прехвърлянето на средства към нетърпящите отлагане нужди в сферата на сигурността, отбраната, миграцията и т.н. не само, че не решава съществуващите проблеми,

а напротив може да ги задълбочи. Трябва ли да бъде жертвана Европа на солидарността в името на Европа на отбраната и сигурността – това е въпросът, който все по-често ще излиза на дневен ред. Ако отговорът е „не“, то тогава неминуемо бюджетът трябва да бъде увеличен. Същото се отнася и за визията за бъдещия Европейски съюз. Ако избираме варианта „правим повече заедно“, неговото осъществяване може да се случи само ако сменим подхода „правим повече с по-малко“ с „правим повече с повече“ (doing more with more).

Битката за бюджета тепърва започва и трябва да сме наясно, че когато се говори за пари, хармонията е трудно постижима. Въпросите са много, противоречията също. Важно е какви са целите, които Европейския съюз иска да постигне и как държавите-членки подкрепят тези цели и приоритети при договарянето на бъдещата финансова рамка, за да не се оправдае твърдението на Збигнев Бжежински : „Твърде самодоволен, Европейският съюз се държи така, сякаш неговата централна политическа цел е да се превърне в най-комфортния дом за пенсионери в света.“

